

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

KEHA-keskus ei ota kantaa ansiopäivärahan määrän alentamista ja porrastamista koskevaan esitykseen. KEHA-keskus tuo kuitenkin esiin tarpeen sitoa päivärahan porrastamista tiiviimmin osaksi TE-palveluiden tulevan rahoitusmallin aikamääreisiin. KEHA-keskus katsoo, että jos porrastuksessa noudatettaisiin sekä palveluita järjestävien tahojen että työttömän osalta samankaltaisia aikamääreitä, on mahdollisuus luoda vahvempi kannustin työllistymiseen niin kunnille kuin työnhakijoille.

KEHA-keskus nostaa kuitenkin esiin huolen siitä, kuten hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa on todettu, tulee ansiopäivärahan määrän vähentyminen kohdentumaan ensi sijassa jo valmiiksi pienituloisiin työnhakijoihin, vaikka vaikutukset kaikkein matalimpaan tulodesiiliin ovatkin pienet. Tämä itsessään tulee kasvattamaan työnhakijoiden epäyhdenvertaisuutta. Lisäksi on huomioitava se, että merkittäväällä osalla työnhakijoista työttömyyden pitkittymisen taustalla on työkykyyn liittyviä syitä. Jos näihin tekijöihin ei kyetä puuttamaan esimerkiksi vahvistamalla monialaisten palveluiden saatavuutta, tulee esitys selkeästi heikentämään mm. osatyökykyisten asemaa.

Lausuttavaa palkkatuetun työtä ja työssäoloehtoista koskevasta ehdotuksesta?

KEHA-keskus pitää hyvänä esitystä vahvistaa palkkatuetun työn roolia työllistymistä edistävänä palveluna sen sijaan, että palkkatuki toimisi pysyvänä ratkaisuna työllistymiselle. Tältä osin työssäoloehtoista koskevat esitykset ovat perusteltuja. KEHA-keskus katsoo kuitenkin, että työssäoloehdon kerryttämisen poistuminen edellyttää, että palkkatuen järjestämisen edellytyksiä arvioidaan uudestaan. Varhaisessa vaiheessa tulee turvata palkkatukijakson päätyttyä työnhakijalle joko pysyvä työsuhte palkkatukea hakeneella työnantajalla tai sitten selkeä ratkaisu, jonka pohjalta avoimille työmarkkinoille työllistyminen helpottuu. Jälkimmäinen edellyttää TE-palveluiden osalta panostamista työnhakijalle tarjottavaan asiakaspalveluun ja yksilöllisten ratkaisujen löytämiseen jo ennen palkkatukijakson päättymistä.

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

Velvoitetyöllistämisen lakkauttamisella on järjestelmävaikutuksia hakijoiden asiointialustaan sekä yleiseen avustusjärjestelmään, jossa työllistämiseen liittyvät päätökset ja maksatukset tehdään. Velvoitetyöllistämiseen liittyvä toteutus tulee joko piilottaa tia purkaa. Muutoksen arvioidaan olevan kohtuullisen pieni. Seurannaisvaikutuksia on järjestelmästä tuotettaviin raportteihin ja tilastoihin velvoitetyöllistettyjen osalta. Vaikutusten arviointi raportoinnin osalta on vielä kesken. KEHA-keskus toteaa, että suurilta muutoksilta olisi hyvä pidättäytyä työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirron ja TE-palveluiden digitaalisen uudistuksen ollessa kesken. Uudet muutokset voivat vaarantaa jo muutoinkin kriittisen tiukan aikataulun. Joka tapauksessa KEHA-keskukselle tulee varata riittävästi aikaa, vähintään 6 kk, sekä riittävä resursointi muutoksen toteuttamiseen ennen lakimuutoksen voimaantuloa, jotta muutoksen vienti järjestelmiin olisi edes mahdollista.

Työmarkkinatorin Asiakkuudenhallinnan näkökulmasta ei aiheuta KEHA-keskukselle tietojärjestelmämuutoksia, koska maksajilta nykyisin tuleva velvoitekertymä tieto voidaan vain lakkauttaa tulemasta ilman, että järjestelmään tehdään sen osalta muutoksia (ko. laskurin purkuun liittyvät muutostarpeet ovat maksajilla).

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?

-

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Esityksen merkittävimmät työllisyysvaikutukset on arvioitu tulevan ansiopäivärahan porrastamisesta sekä velvoitetyön lakkauttamisesta. Sen sijaan esimerkiksi työssäoloehdon kertymiseen liittyvät uudistukset eivät tuo merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Esityksessä esitetyt taloudelliset vaikutukset ovat myös näiden uudistusten osalta huomattavan pienet, mikä KEHA-keskuksen näkökulmasta asettaa kyseenalaiseksi uudistusten tarpeellisuuden nyky muodossaan.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

KEHA-keskuksesta pitää kiinnittää huomiota työttömyysetuuden maksajien tietojärjestelmien kehittämisen resurssien riittävyyteen, jotta TE2024-uudistukselle ja siihen liittyvälle tietojärjestelmäkehittämiselle ei muodostu uudistuksen toteutumisen sujuvuuden vaarantavaa pullonkaulaa.

Työvoimaviranomaisten tehtäviin ei myöskään ole tulossa muutoksia, sillä he jo nykyiselläänkin antavat työvoimapolitiittisen lausunnon palkkatuettuun työhön menosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset tulevat lisäämään siirtymävaiheessa asiakkaiden neuvontatilanteita Kelassa ja työttömyyskassoissa. Suurella todennäköisyydellä myös työnhakijoiden neuvontatilanteet tulevat lisääntymään TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa, 1.1.2025 alkaen kuntien muodostamilla työllisyysalueilla.

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Ukkonen Kirsti
KEHA-keskus